

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av livsmedelslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 september 2008 en proposition med förslag till lag om ändring av livsmedelslagen (RP 108/2008 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- veterinärmedicinsk överinspektör Joanna Kurki och överinspektör Hannu Miettinen, jord- och skogsbruksministeriet
- medicinalråd Merja Saarinen, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Maija Hatakka, Livsmedelssäkerhetsverket Evira
- överinspektör Leena Suontama, länsstyrelsen i Södra Finlands län
- överinspektör Satu Räsänen, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

- stadsveterinär Riikka Åberg, Helsingfors stads miljöcentral
- specialmedarbetare Tarja Hartikainen, Finlands Kommunförbund
- ordförande, veterinär Sanna Hellström, Finlands Veterinärförbund
- livsmedelsexpert Anna Salminen, Dagligvaruhandeln r.f.
- kampanjansvarig Timo Holmi, Tori- ja markkinakaupan keskusjärjestö.

Skriftligt utlåtande har lämnats av

- Konsumentverket
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Finlands Konsumentförbund
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att livsmedelslagen ska ändras med anledning av att vissa ändringar har gjorts i Europeiska gemenskapens livsmedelslagstiftning och på grund av att det har kommit fram nationella behov av ändringar i det praktiska tillsynsarbetet.

Förfarandet med tillstånd för berikning av livsmedel ska slopas. En anmälan om flyttbara försäljningskiosker och täckta salustånd samt om andra s.k. mobila livsmedelslokaler ska läm-

nas till regionens tillsynsmyndighet. Ett hygienkompetensintyg som beviljats på oriktiga grunder ska kunna återkallas. Det nationella referenslaboratoriet ska åläggas att lämna information om vissa alstrare av matförgiftning och smittsamma sjukdomar. I fråga om köttbesiktning ska parterna ges skriftligt beslut och anvisning om rättelseyrkande. Dessutom ska vissa andra ändringar av närmast teknisk natur göras i lagen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Livsmedelslagen trädde i kraft den 1 mars 2006. Syftet med lagen är att trygga livsmedelssäkerheten och skydda konsumenten för hälsofaror och ekonomisk förlust till följd av livsmedel. I lagen föreskrivs om allmänna krav på livsmedel och om livsmedelstillsyn. Utskottet konstaterar att de föreslagna ändringarna beror på ändringar i gemenskapslagstiftningen och på praktiska erfarenheter av tillämpningen.

I propositionen föreslås att 9 § kompletteras med ett nytt 4 mom. som innehåller ett bemyndigande för social- och hälsovårdsministeriet att utfärda förordning om innehållet i och distributionen av informationsmaterial om föda för spädbarn och småbarn. Social- och hälsovårdsministeriet har den nödvändiga specialkompetensen på spädbarns- och småbarnskost och därför är det den rätta instansen att utfärda närmare bestämmelser om informationsmaterial om föda för dem. I detaljmotiven i propositionen hänvisas i fråga om det föreslagna 4 mom. i 9 § till social- och hälsovårdsministeriets gällande beslut (807/1994). Utskottet noterar att bemyndigandet att utfärda förordning enligt 4 mom. uttryckligen avser att implementera förpliktelserna för medlemsstaterna i artikel 15 i kommissionens direktiv 2006/141/EG. Det betyder att såväl godkännande av materialets innehåll och anvisningarna om distributionen omfattas av bemyndigandet.

Utskottet konstaterar att en av de verkligt stora utmaningarna för reformen av livsmedelslagen har varit att upprätta en samordnad praxis för tolkning av tillsynen enligt livsmedelslagen. De kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna övervakar totalt över 67 000 livsmedelslokaler. Tolkningarna av lagen har delvis gått i sär i kommunerna efter det att lagen började tillämpas. Därför menar utskottet att det finns ett klart behov av att komplettera och precisera lagen och förenkla bestämmelserna. Dessutom bör storleken på tillsynsavgifterna samordnas och göras skäligare i hela landet.

Inte minst småföretagares villkor är problematiska i många avseenden. Livsmedelslagstiftningen ställer numera mycket besvärliga krav på småföretagen med beaktande av att verksamheten är småskalig. Utskottet understryker därför att man särskilt måste vinnlägga sig om att underlätta för småföretagare genom att förenkla bestämmelserna. Det är livsviktigt att villkoren för småskalig produktion och företagsamhet tryggas. En annan viktig fråga är att förbättra tillsynen så att den är högkvalitativ och enhetlig i hela landet. Det kräver i sin tur att man satsar på resurser, utbildning och handledning för tillsynspersonalen. Samtidigt måste man också se på olika möjligheter för att göra tillsynsavgifterna skäliga, inte minst på landsbygden. Om man kan garantera den kommunala livsmedelstillsynen adekvata resurser, kan rådgivningen också skötas bättre. Utskottet har i sitt betänkande om redogörelsen om livsmedelssäkerhet (JsUB 17/2006 rd — SRR 7/2006 rd) förutsatt att livsmedelstillsynens resurser ska tryggas både inom statsförvaltningen och i den kommunala livsmedelstillsynen.

Definitionen på en mobil livsmedelslokal har inte varit tillräckligt entydig, utan tolkningarna har varierat från kommun till kommun. Utskottet konstaterar att propositionen gör det klarare vad som menas med godkännande och tillsyn av en mobil livsmedelslokal. Begreppet täcker in många olika typer av rörliga försäljningsbilar, tält och liknande försäljningsställ. Enligt 14 a § i propositionen ska livsmedelsföretagaren i god tid meddela om försäljning och annan hantering av livsmedel i en mobil livsmedelslokal till de kommunala tillsynsmyndigheter inom vilkas område verksamheten bedrivs så att myndigheten har informationen senast fyra vardagar innan verksamheten inleds. En anmälan om en mobil livsmedelslokal som hanterar animaliska livsmedel ska dock lämnas senast 14 dygn innan verksamheten inleds.

Försäljningen av livsmedel från mobila livsmedelslokaler koncentreras till evenemang under veckosluten och i många fall fattar företaga-

re beslut om att delta i dem först efter det föregående veckoslutet. Därför anser utskottet att det är en lämplig lösning ur företagarnas synvinkel att minimitiden för anmälan föreskrivs vara fyra dagar. Men med tanke på tillsynen och en effektiv rådgivning skulle det vara önskvärt att anmälan till myndigheterna om möjligt görs ännu tidigare. Då skulle myndigheterna ha tid att gå igenom anmälningarna och att ge råd och handledning till företagarna.

Utskottet påpekar att till exempel en fiskare som säljer från en vagn eller bil på torget inte på förhand kan veta om han får fisk för försäljning. I sådana fall bör anmälan till tillsynsmyndigheten kunna göras villkorligt i enlighet med förpliktelserna i bestämmelserna och den slutliga ankomsttiden bekräftas till exempel med ett telefonsamtal eller per e-post när fiskaren har fått fisk för försäljning. Rent allmänt sett är anmälningsplikten nödvändig för att företagarna i förekommande fall ska kunna ges råd i hygieniska frågor i förväg och informeras till exempel om de kommunala livsmedelsbestämmelserna, som ofta varierar från ort till ort. Också vid epidemier är det mycket viktigt att snabbt få veta inom vilka kommuners områden mobila livsmedelslokaler har varit verksamma.

I propositionen föreslås att s.k. virtuella lokaler i framtiden ska kunna godkännas som livsmedelslokaler. Virtuella lokaler förmedlar, säljer eller hanterar livsmedel utan att livsmedlen finns i lokalen. Livsmedelsförmedlarna kan bl.a. beställa och låta tillverka produkter i eget land eller utomlands och därefter förmedla livsmedlen vidare till partihandeln och lager eller sälja dem till exempel i nätet. Utifrån 15 § i propositionen godkänner tillsynsmyndigheten i livsmedelsföretagarens hemkommun en virtuell livsmedelslokal, om det är oklart i vilken kommun lokalen är belägen eller om det finns andra särskilda skäl. I praktiken bedriver virtuella lokaler ofta verksamhet inom flera kommuners område, om de förmedlar livsmedel till partiaffärer och lager i hela landet. Utskottet noterar att det i princip och primärt är myndigheten i den kommun där lokalen är belägen som godkänner den virtuella lokalen. Handeln med virtuella

livsmedel utvidgas och förändras snabbt och därför bör de kommunala tillsynsmyndigheterna erbjudas tillräcklig utbildning och handledning för att kunna upprätta en enhetlig praxis.

Utskottet ser det som i högsta grad motiverat att bestämmelserna om livsmedelshygienisk kompetens lyfts upp på lagnivå och att de preciseras avsevärt. I vissa fall av missbruk av intyg över livsmedelshygienisk kompetens har det berett praktiska problem att bestämmelserna i livsmedelslagen inte har gjort det möjligt att makulera eller återkalla kompetensintyg som utfärdats på oriktiga grunder. Regeringen föreslår att lagen kompletteras med en ny 27 a § som möjliggör för Livsmedelssäkerhetsverket att återkalla ett kompetensintyg som beviljats på oriktiga grunder.

Köttbesiktningsbeslutets form och sättet att delge beslutet ska luckras upp till exempel genom att besiktningsveterinären inte behöver motivera beslutet med paragrafer, underteckna det eller bevisligen skicka det till en den det gäller när beslutet fattas. Det är bra att beslutsprocessen förenklas, eftersom alla djur som slaktas till livsmedel måste genomgå köttbesiktning, som på årsnivå betyder ett enormt antal besiktningar och beslut. Genom att lätta på de administrativa besluten vill man hålla kostnaderna för köttbesiktning på en skälig nivå och samtidigt prioritera besiktning framför beslutsfattande. Utskottet fäster sig särskilt vid att köttbesiktningssystemet skyndsamt behöver ses över också på andra punkter. Jord- och skogsbruksministeriet har i själva verket redan inlett ett projekt för att klarlägga vilka frågor som måste ses över. Inte minst köttbesiktningen i små slakterier måste förenklas och besiktningskostnaderna sänkas.

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget med ändringarna nedan.

Detaljmotivering

Ikraftträdandebestämmelsen. I en utredning till utskottet påpekas det att det är svårt att skyndsamt sätta i kraft 43 a och 75 § om beslut om

köttbesiktning och sökande av ändring i dem bland annat för att ändringarnas konsekvenser drabbar en mycket stor grupp företagare och myndigheter i branschen. Utskottet anser att man måste avsätta tillräckligt med tid för att branschen ska kunna förbereda sig för ändringarna i köttbesiktningen och Livsmedelssäkerhetsverket för att informera om ändringarna. Därför föreslår utskottet att 1 mom. kompletteras med att 43 a och 75 § tillämpas först från och med den 1 maj 2009.

Förslag till beslut

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att lagförslaget i övrigt godkänns enligt propositionen men ikraftträdandebestämmelsen med följande ändringar.

Ikraftträdandebestämmelsen

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 43 a och 75 § träder dock i kraft den 1 maj 2009. (Nytt)

Helsingfors den 28 november 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Pertti Hemmilä /saml
medl. Susanna Haapoja /cent
Hannu Hoskonen /cent
Anne Kalmari /cent
Lauri Kähkönen /sd

Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /sv
Klaus Pentti /cent
Petri Pihlajaniemi /saml
Erkki Pulliainen /gröna
Pekka Vilkuna /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.